

USTAVNI SUD REPUBLIKE HRVATSKE

Broj: U-I-3043/2020

U-I-2110/2021

Zagreb, 18. travnja 2023.

Ustavni sud Republike Hrvatske, u sastavu Miroslav Šeparović, predsjednik, te suci Andrej Abramović, Ingrid Antičević Marinović, Mato Arlović, Snježana Bagić, Branko Brkić, Mario Jelušić, Lovorka Kušan, Josip Leko, Davorin Mlakar, Rajko Mlinarić, Goran Selanec i Miroslav Šumanović, rješavajući o prijedlozima za pokretanje postupka za ocjenu suglasnosti zakona s Ustavom Republike Hrvatske ("Narodne novine" broj 56/90., 135/97., 113/00., 28/01., 76/10. i 5/14.), na sjednici održanoj 18. travnja 2023. donio je

R J E Š E N J E

Ne prihvaćaju se prijedlozi za pokretanje postupka za ocjenu suglasnosti s Ustavom članka 2. stavka 1. točke 6. i stavka 7. Zakona o blagdanima, spomendanima i neradnim danima u Republici Hrvatskoj ("Narodne novine" broj 110/19.).

O b r a z l o ž e n j e

I. POSTUPAK PRED USTAVNIM SUDOM

1. Zakon o blagdanima, spomendanima i neradnim danima u Republici Hrvatskoj donio je na temelju članka 2. stavka 4. alineje 1. Ustava deveti (9.) saziv Hrvatskog sabora na 14. sjednici održanoj 14. studenoga 2019. Proglasila ga je predsjednica Republike Hrvatske odlukom od 14. studenoga 2019. Objavljen je u "Narodnim novinama" broj 110 od 15. studenoga 2019., a stupio je na snagu 1. siječnja 2020. (u daljnjem tekstu: ZBSND:110/19).

2. Prijedloge koji se razmatraju u ovom ustavnosudskom postupku podnio je 2. srpnja 2020. Svjetski židovski kongres - Zagreb, koji zastupa Tina Poropat, odvjetnica u Zagrebu (predmet broj: U-I-3043/2020) i 8. travnja 2021. Vedran Sršen iz Ploča (predmet broj: U-I-2110/2021).

Predlagatelj u predmetu broj: U-I-3043/2020 osporava suglasnost članka 2. stavka 1. točke 6. i stavka 7. ZBSND-a:110/19 s člankom 1. stavkom 1., člankom 3., člankom 5. i člankom 39. Ustava.

Predlagatelj u predmetu broj: U-I-2110/2021 osporava suglasnost članka 2. stavka 1. točke 6. ZBSND-a:110/19 s člankom 5. Ustava.

3. Na temelju članka 25. Ustavnog zakona o Ustavnom sudu Republike Hrvatske ("Narodne novine" broj 99/99., 29/02. i 42/02. - pročišćeni tekst; u daljnjem tekstu: Ustavni zakon), o prijedlogu predlagatelja zatraženo je očitovanje Ministarstva pravosuđa i uprave. Očitovanje je dostavljeno Ustavnom sudu aktima klasa: 011-01/21-01/23, urbroj: 514-07-01/01-21-02 od 5. ožujka 2021. (u daljnjem tekstu: očitovanje Ministarstva od 5. ožujka 2021.) i klasa: 022-01/21-01/85, urbroj: 514-07-01/01-21-02 od 1. prosinca 2021.

II. OSPORENA ODREDBA ZBSND-a:110/19

4. Osporeni članak 2. stavak 1. točka 6. i stavak 7. ZBSND-a:110/19 glasi:

"Članak 2.

(1) Spomendani u Republici Hrvatskoj su:

(...)

- subota ili nedjelja najbliža 15. svibnju - Dan spomena na hrvatske žrtve u borbi za slobodu i nezavisnost

(...)

(7) Dan spomena na hrvatske žrtve u borbi za slobodu i nezavisnost obilježava se primjereno i dostojanstveno odavanjem počasti hrvatskim žrtvama za slobodu i državnu nezavisnost."

III. PRIGOVORI PREDLAGATELJA

5. Predlagatelj u predmetu broj: U-I-3043/2020 osporenu odredbu smatra nesuglasnom s člancima 1., 3., 5. i 39. Ustava jer se prema mišljenju predlagatelja dan spomena na hrvatske žrtve u borbi za slobodu i nezavisnost zapravo svodi na "dan spomena na Bleiburg".

U tom smislu predlagatelj navodi da se "dan spomena na Bleiburg ... veže uz 15. svibnja 1945. godine, kada je došlo do kapitulacije vojske NDH na Bleiburgu. Ustav ne priznaje NDH kao preteču današnje slobodne i nezavisne Republike Hrvatske. Sukladno Ustavu ZAVNOH je temelj hrvatske državnosti, a time se u smislu Ustava hrvatskom vojskom i žrtvama smatraju samo pripadnici antifašističkog pokreta, a ne i pripadnici oružanih snaga NDH i civilnih pristaša koji su ih pratili".

Predlagatelj navodi da u konačnom prijedlogu ZBSND-a:110/19 nije dano povijesno obrazloženje zašto je baš subota ili nedjelja najbliža 15. svibnju odabrana kao spomendan na hrvatske žrtve u borbi za slobodu i nezavisnost, međutim da je u konačnom prijedlogu Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o blagdanima, spomendanima i neradnim danima u Republici Hrvatskoj ("Narodne novine" broj 55/08.; u daljnjem tekstu: ZIDZBSND:55/08) kojim je predloženo da se sporni spomendan održava u subotu ili nedjelju najbližu 15. svibnja dano obrazloženje vezano uz komemoraciju u Bleiburgu.

Predlagatelj ističe da se Ustav temelji na vrijednostima antifašizma i vladavine prava te predlaže da Ustavni sud pokrene postupak za ocjenu ustavnosti članka 2. stavka 1. točke 6. i stavka 7. ZBSND-a:110/19 i ukine osporeni članak.

6. Predlagatelj u predmetu broj: U-I-2110/2021 navodi da je 15. svibnja 1945. značajan jedino po činjenici da je tog dana prestala postojati vojska Nezavisne države Hrvatske te postavlja pitanje "Što je to zakonodavac pronašao časnno, vrijedno divljenja i poštovanja pa je Zakonom propisao da se 15.5. obilježava kao spomendan na žrtve pale za slobodu i nezavisnost hrvatskog naroda? ... Sve ono što se događalo 15.5. vezano je uz NDH, a jako dobro je znano da se RH ne temelji na povijesnim tekovinama NDH, već 'nasuprot proglašenju NDH na odlukama ZAVNOH-a', kako je to u Ustavu zapisano."

Predlagatelj osporenu odredbu smatra nesuglasnom s člankom 5. Ustava te predlaže da Ustavni sud pokrene postupak za ocjenu ustavnosti te tu odredbu ukine.

IV. OČITOVANJE MINISTARSTVA

7. Mjerodavni dijelovi očitovanja Ministarstva od 5. ožujka 2021. glase:

"Kada je riječ o zakonskom propisivanju spomendana koji se odnosio na obilježavanja dana hrvatske žrtve za slobodu, isti je prvi put zakonski utvrđen člankom 2. Zakona o blagdanima, spomendanima i neradnim danima u Republici Hrvatskoj ('Narodne novine', broj 33/96).

Člankom 2. toga Zakona bilo je propisano da je Spomendan u Republici Hrvatskoj nedjelja najbliža 15. svibnju - danu spomena na hrvatske žrtve u borbi za slobodu i nezavisnost. Članak 2. propisivao je i da se nedjelja najbliža 15. svibnju - dan spomena na hrvatske žrtve u borbi za slobodu i nezavisnost obilježava primjereno i dostojanstveno odavanjem počasti hrvatskim žrtvama za slobodu i državnu nezavisnost.

U obrazloženju Konačnog prijedlog zakona o blagdanima, spomendanima i neradnim danima u Republici Hrvatskoj koji je predsjedniku Zastupničkog doma Sabora Republike Hrvatske svojim aktom od 3. travnja 1996. godine uputila Vlada Republike Hrvatske kao predlagatelj Zakona u dijelu u kojem se navode razlozi zbog kojih se zakon donosi i pitanja koja se njime rješavaju među ostalim navodi se da je trebalo utvrditi Spomen dan na koji će se primjereno i dostojanstveno odati počast hrvatskim žrtvama u borbi za nezavisnost polaganjem vijenaca, misama zadušnicama, spomen priredbama, znanstvenim skupovima, izdavanjem prigodnih znanstvenih publikacija, spomen člancima u novinama i posjetima masovnim grobnicama u zemlji i inozemstvu. Tako je, nadalje navodi predlagatelj Zakona, druga nedjelja u svibnju utvrđena kao Spomen dan na hrvatske žrtve za slobodu. Isto tako, predlagatelj Zakona kod objašnjenja odredbi predloženog zakona navodi da se predloženom odredbom članka 2. druga nedjelja u svibnju utvrđuje kao Spomen dan na sve hrvatske žrtve u borbi za nezavisnost hrvatske države, na koji treba primjereno i dostojanstveno obilježiti osobito one u II. svjetskom ratu, žrtve jugoboljševičkog terora i tijekom Domovinskog rata.

Iz prethodno navedenoga jasno proizlazi kako je svrha propisivanja spomenendana na hrvatske žrtve u borbi za slobodu odavanje počasti svim hrvatskim žrtvama koji su svoj život dali za slobodu tijekom hrvatske povijesti, bez obzira na vrijeme i okolnosti podnošenja žrtve. U navedenom se nigdje ne spominju vojnici NDH i civili koji su podržavali NDH, a niti se nigdje ne navodi pojedinačno i posebno Komemoracija u Bleiburgu.

(...)

Nadalje, kada je riječ o tome da je u Prijedlogu zakona o dopuni Zakona o blagdanima, spomendanima i neradnim danima u Republici Hrvatskoj, s Konačnim prijedlogom zakona od 6. svibnja 2008. godine koji su u ime predlagatelja Kluba zastupnika HDZ-a i Kluba zastupnika HSS-a podnijeli predsjednici klubova prof. dr.

sc. Andrija Hebrang i Marijana Petir, a na što ukazuje i Podnositelj u svom Prijedlogu, kao razlog dopune Zakona u dijelu koji se odnosi na navedeni spomendan naveden lakša organizacija odlaska na komemoraciju u Bleiburg, ističe se da se navedeno ne može izdvojeno promatrati u odnosu na cjelokupni sklop koji se veže za razloge zbog kojih je kao jedan od spomendana u Republici Hrvatskoj utvrđena i subota ili nedjelja najbliža 15. svibnja - Dan spomena na hrvatske žrtve za slobodu i nezavisnost, a što je već prethodno obrazloženo.

Ističe se da obrazloženje sadržano u ocjeni stanja i osnovnim pitanjima koja se trebaju urediti zakonom navedeno u Zakonu o dopunama Zakona o blagdanima, spomendanima i neradnim danima u Republici Hrvatskoj ('Narodne novine', broj 55/08), kojim je dopunjen do tada važeći Zakon o blagdanima ('Narodne novine', br. 33/96 do 59/06), u dijelu koji se odnosi na dopunu članka 2. stavka 1. i stavka 2. ne može biti mjerodavno kod argumentacije kojom se predlaže od strane Podnositelja ukidanje članka 2. stavka 1. podstavka 6. i stavka 7. sada važećeg Zakona o blagdanima, spomendanima i neradnim danima u Republici Hrvatskoj ('Narodne novine', broj 110/19) jer osim što nije osnovano, riječ je o obrazloženju za donošenje Zakona koji više nije na snazi.

Ne ulazeći u pitanja vezana za navedeni događaj u Bleiburgu koji organizira udruga građana i kojem je pokrovitelj Hrvatski sabor ističe se kako se spomendan kao Dan spomena na hrvatske žrtve u borbi za slobodu i nezavisnost ne može poistovjećivati s kako predlagatelj navodi 'Danom spomena na Bleiburg', već se taj spomendan odnosi na sve hrvatske žrtve za slobodu i nezavisnost bez obzira na ideološki i svjetonazorski predznak te povijesna razdoblja u kojima je žrtva podnesena.

Navednim spomendanom koji je Zakonom prvi puta utvrđen 1996. godine nije cilj omogućavanje komemoracije koja se veže samo za točno određeni događaj, pa niti one koja se jednom godišnje održava u Bleiburgu, već se njime stvaraju preduvjeti za primjereno i dostojanstveno odavanje počasti svim hrvatskim žrtvama za slobodu i državnu nezavisnost tijekom cijele hrvatske povijesti.

Da je tome tako svjedoče upravo odredbe sada na snazi Zakona o blagdanima, spomendanima i neradnim danima u Republici Hrvatskoj ('Narodne novine', broj 110/19) kojima je kao jedan od spomendana utvrđena subota ili nedjelja najbliža 15. svibnju - Dan spomena na hrvatske žrtve u borbi za slobodu i nezavisnost.

Naime, imajući u vidu intenciju zakonodavca i činjenicu da se navedeni spomendan odnosi na sve hrvatske žrtve u borbi za slobodu i nezavisnost, a i činjenicu da navedena zakonska norma egzistira u hrvatskom pravnom poretku kroz više Zakona od dana stupanja na snagu Zakona o blagdanima, spomendanima i neradnim danima u Republici Hrvatskoj ('Narodne novine', broj 33/96), 8. svibnja 1996. godine, što je gotovo četvrt stoljeća, smatra se potrebnim istaći kako kod donošenja novog Zakona već u samom Prijedlogu zakona o blagdanima, spomendanima i neradnim danima u Republici Hrvatskoj, s Konačnim prijedlogom zakona koji je predlagatelj Vlada Republike Hrvatske, svojim aktom od 31. listopada 2019. godine uputila Hrvatskome saboru, nije niti bilo potrebe za posebnim navođenjem razloga zašto se subota ili nedjelja najbliža 15. svibnja zakonski utvrđuje spomendanom - Danom spomena na hrvatske žrtve za slobodu i neovisnost.

Smatralo se nepobitnom činjenicom da je konsenzualno stajalište svih bitnih elemenata hrvatskog društva kako se sve hrvatske žrtve za slobodu i nezavisnost, kroz tisućljetnu hrvatsku povijest, komemoriraju ovim spomendanom - stoga u obrazloženju Konačnog prijedloga zakona iz 2019. godine i nije bilo spomena Bleiburga. Ovaj je spomendan shvaćen kao simbolična posveta svim hrvatskim ljudima koji su, kroz čitavu hrvatsku povijest, podnijeli žrtvu tražeći hrvatsku slobodu i nezavisnost.

Takvi su bili pristup i ciljevi zakonodavca i prilikom savjetovanja sa zainteresiranom javnošću o Konačnom prijedlogu zakona o blagdanima,

spomendanima i neradnim danima u Republici Hrvatskoj koje je provedeno u razdoblju od 11. do 26. listopada 2019. godine na portalu esavjetovanja.gov.hr. Stručni nositelj izrade Zakona, kod davanja odgovora na komentare dane na Nacrt prijedloga zakona, konkretno kod komentara koji se odnosio na prijedlog zakonskog propisivanja spomendanom Dana ciklama koji bi bio dan spomena odnosno odavanja počasti i sjećanja na sve hrvatske vojnike poginule u onim ratovima i oružanim sukobima od prvih stoljeća hrvatske povijesti do I. svjetskoga rata, a koji se ne obilježavaju nijednim drugim blagdanom ili spomendanom, istaknuo je da se Zakonom o blagdanima, spomendanima i neradnim danima u Republici Hrvatskoj predlaže propisati spomendan subotu ili nedjelju najbližu 15. svibnju kao Dan spomena na hrvatske žrtve u borbi za slobodu i nezavisnost, kao što je propisano i Zakonom koji je sada na snazi. Taj spomendan, navodi se dalje u odgovoru stručnog nositelja odnosi se na obilježavanje sjećanja i odavanje počasti za sve hrvatske žrtve za slobodu i nezavisnost čija se žrtva ne obilježava posebnim blagdanom.

Stoga je i iz ovoga odgovora jasno vidljivo da je upravo intencija zakonodavca i bila zakonsko propisivanje spomendana subote ili nedjelje najbliže 15. svibnju Danom spomena na sve hrvatske žrtve u borbi za slobodu i nezavisnost tijekom povijesti.

Nastavno na prethodno navedeno još jednom se ističe kako je suvremena Republika Hrvatska utemeljena na vrijednostima antifašizma ugrađenima u Izvorišne odredbe njenoga Ustava, potvrđenima odlukama Hrvatskoga sabora i utvrđenima odlukama Ustavnog suda Republike Hrvatske kao primjerice u Odluci USRH, broj: U-II/6111/2013 od 10. listopada 2017. godine u kojoj Ustavni sud Republike Hrvatske na jasan način izražava stav da se Republika Hrvatska ne smatra slijednicom NDH te da je ZAVNOH temelj hrvatske državnost."

V. MJERODAVNE ODREDBE USTAVA

8. Ustavni sud je kod razmatranja osnovanosti prijedloga predlagatelja ocijenio mjerodavnim sljedeće odredbe Ustava:

"Članak 2.

(...)

Hrvatski sabor ... odlučuje:

- o uređivanju gospodarskih, pravnih i političkih odnosa u Republici Hrvatskoj,

(...)

Članak 3.

(...) vladavina prava ... najviše su vrednote ustavnog poretka Republike Hrvatske i temelj za tumačenje Ustava."

"Članak 5.

U Republici Hrvatskoj zakoni moraju biti u suglasnosti s Ustavom ...

(...)"

VI. OCJENA USTAVNOG SUDA

9. Osporenim člankom 2. stavkom 1. točkom 6. ZBSND-a:110/19 propisano je da je subota ili nedjelja najbliža 15. svibnja dan spomena na hrvatske žrtve u borbi za slobodu i nezavisnost, dok je stavkom 7. propisano da se dan spomena na hrvatske žrtve u borbi za slobodu i nezavisnost obilježava primjereno i dostojanstveno odavanjem počasti hrvatskim žrtvama za slobodu i državnu nezavisnost.

9.1. Predlagatelji smatraju osporenu odredbu nesuglasnu s člancima 1., 3. i 5. Ustava jer se prema mišljenju predlagatelja "dan spomena na hrvatske žrtve u borbi za slobodu i nezavisnost", zapravo svodi na "dan spomena na Bleiburg". Nadalje, navode da nije dano povijesno obrazloženje zašto je baš subota ili nedjelja najbliža 15. svibnja odabrana kao spomendan na hrvatske žrtve u borbi za slobodu i nezavisnost, kao i da su događaji od 15. svibnja vezani uz kapitulaciju vojske NDH na Bleiburgu.

10. Ustavni sud prvenstveno ističe da je člankom 2. stavkom 4. alinejom 1. Ustava zakonodavcu dano ovlaštenje da odlučuje o uređivanju gospodarskih, pravnih i političkih odnosa u Republici Hrvatskoj. Pri uređivanju tih odnosa zakonodavac je dužan, u skladu s člankom 5. stavkom 1. Ustava, uvažavati zahtjeve koje pred njega postavlja Ustav, osobito one koji proizlaze iz načela vladavine prava i kojima se štite ustavna dobra i vrednote iz članka 3. Ustava.

11. U očitovanju je Ministarstva od 5. ožujka 2021. (vidi točku 7. obrazloženja ovog rješenja) navedeno da je u Republici Hrvatskoj zakonski okvir koji se odnosio na obilježavanje spomendana na hrvatske žrtve za slobodu i nezavisnost uveden člankom 2. Zakona o blagdanima, spomendanima i neradnim danima u Republici Hrvatskoj ("Narodne novine" broj 33/96.; u daljnjem tekstu: ZBSND:33/96), slijedom čega osporena zakonska norma egzistira od 8. svibnja 1996. (kada je stupio na snagu ZBSND:33/96) pa nije bilo potrebe za posebnim navođenjem razloga zašto se subota ili nedjelja najbliža 15. svibnja zakonski utvrđuje spomendanom - danom spomena na hrvatske žrtve za slobodu i nezavisnost.

Također, u očitovanju je Ministarstva od 5. ožujka 2021. navedeno da je spomendan shvaćen kao simbolična posveta svim hrvatskim ljudima koji su, kroz čitavu hrvatsku povijest, podnijeli žrtvu tražeći hrvatsku slobodu i nezavisnost bez obzira na ideološki i svjetonazorski predznak te povijesna razdoblja u kojima je žrtva podnesena.

12. Ustavni sud utvrđuje da se u ZBSND-u:110/19, kao i u konačnom prijedlogu ZBSND-a:110/19 ne spominju događaji vezani uz 15. svibnja 1945. kao i komemoracija na Bleiburgu, slijedom čega nisu osnovani navodi predlagatelja da spomendan na hrvatske žrtve u borbi za slobodu i nezavisnost zapravo predstavlja "dan spomena na Bleiburg" te da je uveden radi omogućavanja većem broju osoba da sudjeluje na komemoraciji u Bleiburgu.

Navedeni spomendan odnosi se na obilježavanje sjećanja i odavanje počasti za sve hrvatske žrtve za slobodu i nezavisnost čija se žrtva ne obilježava posebnim blagdanom i odnosi se na sve hrvatske žrtve za slobodu i nezavisnost bez obzira na ideološki i svjetonazorski predznak te na povijesna razdoblja u kojima je žrtva podnesena.

Obilježavanjem spomendana na hrvatske žrtve u borbi za slobodu i nezavisnost stvaraju se preduvjeti za primjereno i dostojanstveno odavanje počasti svim hrvatskim žrtvama za slobodu i državnu nezavisnost tijekom cijele hrvatske povijesti.

Stoga, Ustavni sud ocjenjuje da se, suprotno mišljenju predlagatelja, spomendan na hrvatske žrtve u borbi za slobodu i nezavisnost ne veže uz događaje od 15. svibnja 1945. i ne može se poistovjećivati s "danom spomena na Bleiburg".

Također, navodi predlagatelja da je u konačnom prijedlogu ZIDZBSND-a:55/08 dano obrazloženje vezano uz komemoraciju u Bleiburgu nisu relevantni u ovom postupku jer taj zakon više nije na snazi, a u ZBSND-u:110/19 i u konačnom prijedlogu ZBSND-a:110/19 ne spominju se ni događaji vezani uz 15. svibnja 1945. ni komemoracija na Bleiburgu.

12.1. Slijedom navedenog, Ustavni sud ocjenjuje da se zakonodavac, propisujući da je subota ili nedjelja najbliža 15. svibnja dan spomena na hrvatske žrtve u borbi za slobodu i nezavisnost, zadržao u okvirima svoje nadležnosti propisanima člankom 2. stavkom 4. alinejom 1. Ustava, pri čemu nije povrijedio zahtjeve koje pred njega postavlja Ustav (osobito one koji proizlaze iz načela vladavine prava).

13. Stoga, Ustavni sud ocjenjuje neosnovanim navode predlagatelja o nesuglasnosti članka 2. stavka 1. točke 6. i stavka 7. ZBSND-a:110/19. s člancima 3. i 5. Ustava.

PREDSJEDNIK
dr. sc. Miroslav Šeparović, v. r.

Andrej Abramović
sudac Ustavnog suda Republike Hrvatske

Na temelju članka 27. stavaka 4. i 5. Ustavnog zakona o Ustavnom sudu Republike Hrvatske ("Narodne novine" broj 99/99., 29/02. i 49/02. - pročišćeni tekst) iznosim

IZDOJENO MIŠLJENJE
U ODNOSU NA RJEŠENJE USTAVNOG SUDA REPUBLIKE HRVATSKE U
PREDMETU BROJ: U-I-3043/2020 i U-I-2110/2021 od 18. travnja 2023.

Žalim što se ne mogu složiti s mišljenjem većine da se u konkretnom ustavnosudskom predmetu broj: U-I-3043/2020 i U-I-2110/2021 ne prihvaća prijedlog za pokretanja postupka za ocjenu suglasnosti s Ustavom članka 2. stavka 1. točke 6. i stavka 7. Zakona o blagdanima, spomendanima i neradnim danima u Republici Hrvatskoj ("Narodne novine" broj 110/19.).

Predlagatelji Svjetski židovski kongres i Vedran Sršen osporavali su članak 2. stavak 1. točku 6. i stavak 7. predmetnog propisa, posebno problematizirajući izabrani datum - subotu ili nedjelju najbližu 15. svibnja - kao Danom spomena na hrvatske žrtve u borbi za slobodu i nezavisnost, jer da se radi o danu vezanom za komemoraciju u Bleiburgu.

Kao što je vidljivo iz očitovanja Ministarstva pravosuđa i uprave, Ministarstvo navodi da je "nedjelja najbliža 15. svibnju" inicijalno određena kao spomendan Zakonom o blagdanima, spomendanima i neradnim danima u Republici Hrvatskoj ("Narodne novine" broj 33/96.), a iz tog propisa preuzet je datum u osporeni propis. Spomendan da se ima odnositi na sve hrvatske žrtve u borbi za slobodu i nezavisnost "ne ulazeći u pitanje vezana za navedeni događaj u Bleiburgu". Međutim, u konačnom prijedlogu ZID Zakona o blagdanima, spomendanima i neradnim danima u Republici Hrvatskoj ("Narodne novine" broj 55/08.) dano je obrazloženje da je taj spomendan vezan uz komemoraciju na Bleiburgu.

Spomendan, kao što mu i samo ime govori, predstavlja sjećanje na neki događaj u povijesti. Čini se da se konkretni spomendan referira na 15. svibnja 1945., kad su jedinice poraženih vojski NDH i dr. položile oružje pred saveznicima na Blajburškom polju u Austriji. Drugi važni događaj koji bi datirao sa 15. svibnja meni nije poznat, niti ga Ministarstvo pravosuđa i uprave u svom očitovanju navodi.

Ne želeći ulaziti u povijesne prijepore, mogu bez sumnje konstatirati da su mnogi pripadnici oružanih snaga NDH koji su se predali saveznicima 15. svibnja 1945. na Bleiburgu - od kojih su neki u narednim danima i smrtno stradali - uistinu hrvatske žrtve. Ono što također držim nesumnjivim je da, iako hrvatske žrtve, nedvojbeno nisu pali u borbi za slobodu i nezavisnost. Isto proizlazi i iz Ustava RH.

U Izvorišnim osnovama Ustava RH stoji da je "tisućljetna nacionalna samobitnost i državna opstojnost hrvatskog naroda, potvrđena slijedom ukupnog povijesnog zbivanja u različitim državnim oblicima te održanjem i razvitkom državotvorne misli o povijesnom pravu hrvatskog naroda na punu državnu suverenost ... uspostavom temelja državne suverenosti u razdoblju Drugog svjetskog rata izraženoj nasuprot proglašenju NDH-a." Iz citiranog teksta Ustava RH jasno je da dan predaje oružanih snaga NDH-a ne može biti smatran danom spomena na hrvatske žrtve u borbi za slobodu i nezavisnost. Žrtve su u ratu na obje strane, ali je borbu za slobodu i nezavisnost, koja je tom danu prethodila, vodila suprotna, vojno suprotstavljena strana.

Ustavni sud je relativno nedavno, u sličnom predmetu broj: U-II-6111/2013, između ostalog, naveo: "Polazeći od navedenog, pod zaštitom Ustava i Konvencije ne može biti ni obilježavanje datuma 10. travnja 1941. kao dana osnivanja NDH, na bilo koji način, uključujući davanje imena ulicama ili trgovima po tom datumu. Naime, "dobro poznata povijesna istina" je da je NDH bila nacistička i fašistička tvorevina i kao takva predstavljala je apsolutnu negaciju legitimnih težnji hrvatskog naroda za vlastitom državom i tešku povijesnu zlouporabu tih težnji. Stoga, sukladno Izvorišnim osnovama Ustava, Republika Hrvatska nije sljednica NDH ni po kojoj osnovi. Ustavni sud naglašava da navedena ustavnopravna stajališta nisu vezana samo uz imena ulica, naselja, simbola i sl., već predstavljaju i načelna stajališta Ustavnog suda o karakteru NDH kao negaciji temeljnih vrednota ustavnog poretka Republike Hrvatske."

Smatram da se spomendanima ne smiju afirmirati vrijednosti suprotne ustavnim vrijednostima. Ustav RH je naš kapitalni propis. Nije dobra praksa da se Ustavom afirmiraju neke vrijednosti, a da se te iste vrijednosti - kroz afirmiranje njihovih potpunih suprotnosti - relativiziraju propisima nižeg ranga.

Pored protuustavnosti, to je i licemjerno, isto kao kad se istovremeno u zakonodavnom tijelu mnogostruko povećava kazna (navodno) za "zds", i istovremeno (nekažnjeno) višestruko izvikuje "zds", a onda se - po običaju - okrivljava sudački korpus jer da ne znaju primijeniti zakone.

Iz navedenih razloga smatram da je prijedlog u konkretnom slučaju trebalo usvojiti i apostrofirani propis ukinuti u osporenom dijelu.

U Zagrebu, 25. travnja 2023.

SUDAC
Andrej Abramović, v. r.